

Η ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

εις τὰ διάφορα Κράτη τοῦ Κόσμου καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ
τὰ ἐντεῦθεν πορίσματα περὶ τῆς οἰκονομικῆς
καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος¹.

Ἐσκέφθησαν λοιπὸν ὅτι, ἐὰν τὸ Κράτος ἠγόραζε μέρος τοῦ παρα-
γομένου ἐν τῇ χώρᾳ ἀργύρου, ἢ πρὸς τὸν χρυσὸν τιμῇ τοῦ με-
τάλλου τούτου ἤθελε πύσει κατιούσα, καὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ταύτῃ τῷ
1878 προέκλεσαν τὸν γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Bland Bill νόμον, καθ'
ὃν τὸ Κράτος ὑπεχρεῦτο ν' ἀγοράζῃ 2 ἑκατομμυρίων δολλαρίων ἄρ-
γυρον κατ' ἔτος βραδύτερον, τῷ 1890, δι' ἄλλου νόμου καλουμένου
Silver Purchase Act τὸ ποσὸν τοῦτο ὑπερεδιπλασίασαν, ὑποχρεω-
θέντος τοῦ Κράτους ν' ἀγοράζῃ 54 ἑκατομμύρια οὐγγίας ἀργύρου κατ'
ἔτος, ἧτοι 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια οὐγγίας κατὰ μῆνα. Ἄλλ' αἱ ἀμετάβλη-
τοι συνθήκαι ὑπὸ τὰς ὑποίας λειτουργεῖ ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ πώλησις τῶν
ἐμπορευμάτων, τὰ δὲ πολυτίμα μέταλλα, εἰς οἵανδήποτε καὶ ἐν ὧσι
μορφῇν, εἰσὶ βεβχίως ἐμπόρευμα, δὲν ἐκδιάζονται οὕτως ἀντὶ νὰ ἐπέλ-
θῃ ἡ ἐλπιζομένη ἀναχαίτισις τῆς ὑποτιμήσεως, τούναντίον αὕτη ἐπε-
τάθη ἀκριβῶς ἐπὶ μάλλον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Bland Bill, διότι, ἐνῶ
τῷ 1878 μία οὐγγία ἀργύρου ἔτιματο 52 $\frac{9}{16}$ δηνάρια, τῷ 1879
ἔτιματο 51 $\frac{1}{4}$, τῷ 1880 52 $\frac{1}{4}$, τῷ 1881 51 $\frac{11}{16}$, τῷ 1882
51 $\frac{5}{8}$, τῷ 1883 50 $\frac{9}{16}$, τῷ 1884 50 $\frac{5}{8}$, τῷ 1885 48 $\frac{5}{8}$, τῷ
1886 45 $\frac{5}{8}$, τῷ 1887 44 $\frac{3}{8}$, τῷ 1888 42 $\frac{1}{8}$, τῷ 1889 42 $\frac{11}{16}$,
τῷ 1890 47 $\frac{11}{16}$, τῷ 1891 45 $\frac{1}{16}$, καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην
τιμαται 37 $\frac{15}{16}$.

Ἡ μεγάλη αὕτη ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου ἐμβάλλει εἰς πολλὴν ἀνη-
συχίαν τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, διότι, ἐὰν μέχρι τοῦδε κατωρθώθῃ
ἀληθῶς νὰ διατηρηθῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ τὸ ἀργυρῶν δολλάριον, εἰς ἰσοτι-
μίαν, καθόσον ἡ Κυβέρνησις ἀνταλλάσσει διὰ χρυσοῦ πάντα τὰ πρὸς
ἀγορὰν τοῦ ἀργύρου ἐκδιδόμενα γραμμάτια Silver certificates, ὁ
χρυσὸς ὅμως ἐφυγαδεύθη σχεδὸν ὁλόκληρος ἐκ τῆς χώρας, μὴ ὑπολειπο-
μένων κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἢ μόνον 217,672,947 δολλαρίων

¹ Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φυλλάδιον.

χρυσού ἀπέναντι πιστωτικοῦ νομίσματος ἐν κυκλοφορίᾳ ἐξ 1,027,480 217 δολλαρίων.

Ἡ ἀναλογία αὕτη τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποταμιεύματος εἶναι εἰς ἄκρον ἀσθενῆς ἀπέναντι τοῦ ὑπερόγκου ποσοῦ τοῦ πιστωτικοῦ νομίσματος εἰς κυκλοφορίαν καὶ ἐμβάλλει δικαίαν ἀνησυχίαν περὶ τοῦ μέλλοντος. Ἰδόμεν ἤδη, πῶς οἱ κατέχοντες τὴν ἐξουσίαν Δημοκρατικοὶ θὰ λύσωσι τὸ μέγα πρόβλημα, ἵνα ἀποτρέψωσι τὰς δεινότερας τῆς ἤδη ἀρξασμένης νομισματικῆς κρίσεως συνεπειάς, καθ' ἧς τὸ ἀργυροῦν δολλᾶριον δύναται σπουδαίως νὰ ὑποτιμηθῇ ἀπέναντι τοῦ χρυσοῦ, ἐν οἷα περιπτώσει ἡ κρίσις ἔσται ὀξυτάτη, ἀνεπανορθώτους συνεπαξομένη ζημίας.

Κατὰ τὴν κρίσιν τῶν εἰδημόνων, ἡ ὀρθότερα λύσις εἶναι ἡ κατάργησις τῶν περὶ ἀγορᾶς τοῦ παραγομένου ἀργύρου νόμων καὶ ἡ τοῦ ἀργύρου ἐγκατάστασις ἐν τῷ Κράτει ὡς μόνης νομισματικῆς μονάδος.

ΓΑΛΛΙΑ

Τετράκις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Γαλλία ὑπέστη τὴν ἀναγκαστικὴν, τῷ 1719, τῷ 1790, τῷ 1848 καὶ τῷ 1870.

1719

Ὁ Λουδοβίκος ΙΔ', ἀποθανὼν, κατέλιπε τὰ οἰκονομικὰ τοῦ Κράτους τέλειον παραλελυμένα. Τὸ δημόσιον χρέος ὑπερέβαινε τὰ δύο δεσκατομμύρια ἀπέναντι ἐπιτακτικῶν τοῦ Κράτους ἀναγκῶν, τὰ δημόσια ταμεία ἦσαν ὅλως κενά, οὐδ' ἠλπίζετο νὰ πληρωθῶσιν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν, διότι τὰ ἔσοδα τοῦ Κράτους εἶχον κατὰ τὸ πλεῖστον δαπανηθῆ ἐκ τῶν προτέρων. Ἡ περιβόητος Ἰράπεζα τοῦ Λῶ παρέλυε, μ' ὅλην τὴν προστασίαν ἣν ἐπεδαφίλειεν εἰς τὸν δημιουργὸν αὐτῆς ὁ Ἀντιβασιλεύς, μ' ὅλην τὴν λάμπην δι' ἧς ὁ ἐπιτήδειος Σκῶτος περιέβαλλε τὴν ἀνακαινισθεῖσαν παλαιὰν ἐταιρεία, διὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς νέας ἐταιρείας τῶν Ἰνδιῶν ἡ χρεωκοπία λοιπὸν ἐπέκειτο καὶ ἐδέησε σύγτονος νὰ καταβληθῇ προσπάθεια πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ κακοῦ. Ὀλίγον παλαιότερον, ἤθελον ἴσως καταφύγει εἰς τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ νομίσματος, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀκριβῶς αἰ περὶ νομισματοποιήσεως τοῦ χάρτου νεωτεριστικαὶ τοῦ Λῶ ιδέαι, κατεκυρίευσον πάντων καὶ τὸ παλαιὸν τῆς καταβολεῦσεως τοῦ νομίσματος σύστημα περιήρχετο εἰς ἀχρηστίαν. Ὑπὸ τριαύτας περιστάσεις ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 21 Δεκεμβρίου 1719 Διάταγμα, δι' οὗ δὲν ἐπετρέπετο ἡ πληρωμὴ εἰς μεταλλικὰ νομίσματα, εἰς ἀργυρον μὲν διὰ ποσὸν μείζον τῶν 10 λιρῶν, εἰς χρυσὸν δὲ τῶν 300, καὶ διετάσσεται συνάμα ὅτι πᾶσι αἰ συναλλαγματικαὶ ἔπρεπε νὰ

έξαργυρώνται διά γραμματίων, πρὸς ἃ ἀπεδίδετο ἐφεξῆς ἀπαλλακτικὴ δύναμις (*force libératoire*). Τοιοῦτοτρόπως ἐθεσπίζετο ἐν μέρει ἡ ἀναγκαστικὴ, ἣτις μετὰ 11 μῆνας, διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 28 Ἰανουαρίου 1720, ἐκηρύσσετο πλήρως ἄνευ περιορισμῶν. Δὲν ἐβράδυνεν ὁμως νὰ ἐπέλθῃ ἡ καταστροφή, ἣν ὁ τολμηρὸς χρηματιστὴς ἐπέφερε κατὰ τῆς Γαλλίας.

1790.

Ἡ ἐθνικὴ τῆς Γαλλίας Συνέλευσις, διὰ ψηφίσματος ἀπὸ 19 Δεκεμβρίου 1789, διέτασσε τὴν ὑπὲρ τοῦ Κράτους δήμευσιν τῶν κτημάτων τοῦ Θρόνου καὶ τοῦ Κλήρου, ἀλλ' ἡ πώλησις, ὑπὸ τὴν μαστιζούσαν τὴν χώραν οἰκονομικὴν δυσπράγιαν καὶ ἐν τῇ ἀβεβαιότητι τῆς ἐπαύριον, δὲν ἦτο προχείρως κατορθωτὴ, τὸ δὲ ταμεῖον ἐπιέζετο ὑπὸ καταπειγουσῶν ἀναγκῶν. Ἐπενοήθησαν τότε τὰ περίφημα *assignats*, διετάχθη δηλαδή ἡ ἐκδοσις ὁμολογιῶν ἐκ φρ. 10,000 ἐκάστη καὶ ἐπιτόκῳ πρῶτον μὲν ἐκ 5%, ὑστέρων δὲ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 15 Ἀπριλίου ἐκ μόνων 3% μέχρι ποσοῦ 400 ἑκατομμυρίων. Αἱ ὁμολογίαι αὗται ἐξεπροσώπουν τὴν ἀξίαν τῶν κτημάτων, ὧν ἡ ἐκποίησης διετάσσετο διὰ τοῦ εἰρημένου διατάγματος, ἐπομένως αὐδὲν ἄλλο ἦσαν, κατὰ τὴν γένεσιν αὐτῶν, ἢ ἀπλᾶ ὑποθηκικὰ γραμμάτια. Συγχρόνως συνεστήθη καὶ ταμεῖον ἐκτάκτων εἰσφορῶν (*Caisse de l'Extraordinaire*), τοῦ ὁποίου αἱ εἰσπράξεις, συνιστάμεναι ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν πωλήσεων τῶν κτημάτων καὶ ἐκ πατριωτικῶν εἰσφορῶν, ἀφιερώθησαν εἰς τὴν ἐξαργύρωσιν τῶν *assignats*, διὰ κληρώσεως ἐντὸς πενταετίας, ἐνεργητέαν! Ἀλλ' ὡς ἦν ἐπόμενον, ἐνῶ τὸ ταμεῖον τῶν ἐκτάκτων εἰσφορῶν ἔμνευε κενόν, αἱ ἀνάγκαι τοῦ Κράτους καθίσταντο ἐσημέραι ἐπιτακτικώτεραι! Ἐξεδόθη τότε νέον διάταγμα, τὸ τῆς 17 Ἀπριλίου 1790, δι' οὗ τὰ *assignats* μετέβηλον τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν φύσιν, μετατραπέντα ἀπὸ ὑποθηκικῶν γραμματίων εἰς νόμισμα χάρτινον, ἀπολαῦσον τοῦ προνομίου τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, καθ' ὅσον, ἐνῶ τὰ *assignats* ἐκηρύσσοντο ὡς ἔχοντα νόμιμον κυκλοφορίαν (*cours légal*) καὶ ὡς τοιαῦτα θυνάμενα ν' ἀνταλλάσσωνται ἀντὶ αἰωνοδήποτε τίτλων, πιστώσεων ἢ χρεῶν τοῦ δημοσίου, τὸ ταμεῖον τῶν Ἐκτάκτων εἰσφορῶν ἐξηρεῖτο τῆς ὑποχρέσεως νὰ ἐξαργυρώνη αὐτὰ ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει. Ἐνιδρύθη λοιπὸν ἕκτοτε ἐν Γαλλίᾳ ἡ δευτέρα ἐκείνη ἀναγκαστικὴ, ἣτις προὔξενησε καταστροφῆς, ὧν ὁμοίαις δὲν μνημονεύει ἡ Ἱστορία τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ κόσμου, αἵτινες ὁμως ἠδύναντο νὰ προληφθῶσιν, εἰάν πρὸς τὸ πρῶτον δὲν προσετίθετο καὶ δεύτερον, καὶ δὴ δεινότερον σφάλμα, τὸ τοῦ ἐπ' ἀπειρὸν σχεδὸν πολλαπλασιασμοῦ τῶν *assignats*.

Τῷ ὄντι, αἱ νέα ἐκδόσεις τοῦ χαρτίνου τούτου νομίσματος ἔβησαν καθ' ἄλλατα ἐννέα μῆνας μετὰ τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν διάταγμα, ἐξεδόθησαν 800 ἑκατομμυρίων νέα assignats, τοῦθ' ὕπερ ἀνεβίβασε τὸ ποσὸν αὐτῶν εἰς 1200 ἑκατομμύρια· τὴν 19 Ιουνίου 1791 ἐδημιουργήθησαν ἔτι 600 νέα ἑκατομμύρια, ἀνελεύσεως οὕτω τῆς ὅλης κυκλοφορίας τῶν assignats εἰς 1800 ἑκατομμύρια. Τῷ 1793 δι' ἄλλεπαλλήλων νέων ἐκδόσεων, τὸ ἐν κυκλοφορίᾳ ποσὸν ἀνήρχετο εἰς 3776 ἑκατομμύρια, ὑποτιμηθέντα τότε κατὰ 82 % , ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ Κράτος μετέτρεψε τότε 558 ἑκατομμύρια assignats εἰς γραμματῖα τῷ κομιστῇ (billets au porteur), ἢ ὑποτίμησις πρὸς στιγμὴν ἐξηρανώθη, ἐπανελεύσεως τῆς ἀξίας τῶν assignats εἰς τὸ ἄρτιον. Ἦτο καὶ τότε καιρὸς νὰ σταματήσωσιν εἰς τὴν μεθυστικὴν κατωφέρειαν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον νεώτεραι ἐκδόσεις, εἰς μικροσκοπικὰ μάλιστα κέρματα, ἐπήνεγκον τὴν φοβερὰν καταστροφὴν.

Μετὰ δύο ἔτη (1795) ἓν assignat 100 φράγκων ἤξιζε μόνον 50 λεπτά, ἦτοι ἐν ἡμικατοστὸν τῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ ὀλίγω βραδύτερον ἀπώλεσε καὶ αὐτὴν τὴν ἡμικατοστιαίαν ἀξίαν του, οὐδεμίαν δηλαδὴ ἔχον πλέον τοιαύτην.

Τῷ 1796 ὑπελογίσθη ὅτι ὑπῆρχον εἰς κυκλοφορίαν 45,581,441,018 assignats ! Ἐπενόησαν τότε οἱ κυβερνῶντες, καταπτοηθέντες ἐκ τῶν περὶ αὐτοὺς ἐρειπίων, τὴν ἐκδοσὶν ἄλλου τύπου χαρτίνου νομίσματος καὶ ἐξέδωσαν 800 ἑκατομμυρίων κτηματοῦγραφα (mandats territoriaux), τὰ ὁποῖα ἐπὶ τῇ ἀναλογίᾳ ἑνὸς πρὸς 30 assignats προωρίσθησαν νὰ ἐξοφλήσωσι καὶ ἐξαφανίσωσιν 24,000,000,000 assignats, ἀλλ' ἢ πρὸς τὰ χαρτῖνα νομίσματα πίστις τοῦ κοινοῦ εἶχε πλέον τέλειον ἐξαφανισθῆ καὶ τὰ κτηματοῦγραφα ἐνεποίουν τρόμεν. Ἐξηναγκάσθη τότε ἡ Κυβέρνησις, τὴν 21 Μαΐου 1797, ν' ἀκυρώσῃ τὰ ἐκδοθέντα κτηματοῦγραφα, νὰ ἐξαφανίσῃ τὰ κυκλοφοροῦντα assignats καὶ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους νὰ συντρίψῃ τὰς πλάκας, δι' ὧν ἐξετυποῦντο.

Ἡ τελεία καταστροφὴ μυριάδων ἐν Γαλλίᾳ οἰκογενειῶν ὑπῆρξε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς περὶ τοὺς διέποντας τὴν νομισματικὴν κυκλοφορίαν νόμους ἀπειρίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τῶν ἐντεῦθεν ἀπονενοημένων πράξεων τῶν Κυβερνήσεων.

1848.

Ἡ Κυβέρνησις πιεζομένη, ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸ Ταμιευτήριον (Caisse d'Épargne) τὰς καταθέσεις, ἃς ὤφειλεν αὐτῷ, προεξώφλητε παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τραπεζῇ 80 ἑκατομμυρίων ἔντοκα γραμματῖα, ἀτόκως ὅμως,

διότι ἡ Τράπεζα ἐδάνεισεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰ χρήματα ταῦτα χωρὶς νὰ ἀπαιτήσῃ τὸν ὑπὸ τῶν γραμματίων ἀποφερόμενον τόκον (*préter gracieusement*). Ἐξεδόθη τότε τὸ ἀπὸ 15 Μαρτίου 1848 Διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἀνώτατος τῆς ἐκδόσεως τῶν γραμματίων τῆς Τραπεζῆς ὄρος ὠρίζετο εἰς 350 ἑκατομμύρια, διὰ μεταγενεστέρων ὁμως διαταγμάτων τῶν τῆς 25 Μαρτίου, 21 Ἀπριλίου καὶ 2 Μαΐου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, τὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν γραμματίων ποσὸν ἀνεβιβάσθη ἀλληλοδιαδόχως εἰς 452 ἑκατομμύρια, διὰ δὲ τοῦ νόμου τῆς 22 Φεβρουαρίου 1849 εἰς 525,000,000¹. Τὸ Διάταγμα τῆς 15 Μαρτίου 1848 ἀπέδιδε συγχρόνως εἰς τὰ γραμμάτια τῆς Τραπεζῆς τὸ προνόμιον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ἀλλ' ἡ ὅλως ἀνώδυνος τρίτη αὕτη ἀναγκαστικὴ, ἀρθεῖσα μετὰ δύο καὶ ἡμισυ σχεδὸν ἔτη, διὰ τοῦ νόμου τῆς 6 Αὐγούστου 1850, πράγματι οὐδόλως ὑπῆρξε, διότι ἡ Τράπεζα οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἔπαυσαν ἀνταλλάσσουσα τὰ γραμμάτια αὐτῆς ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ διὰ μεταλλικῶν νομισμάτων.

1870.

Τετάρτην φοράν, εἰς ἐποχὴν ὀλίγον ἐκ τῆς παρούσης ἀφισταμένην, ἐκηρύχθη ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία. Ἴνα δυνηθῇ ν' ἀπαντήσῃ εἰς τὰ τεράστια τοῦ κατὰ τῆς Γερμανίας πολέμου ἔξοδα, ἡ Κυβέρνησις ἐδανείσθη παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πρὸ καὶ μετὰ τὸν πόλεμον 1,470 ἑκατομμύρια φράγκων, ἐπὶ τόκῳ κατ' ἀρχὰς μὲν πρὸς 6, βραδύτερον πρὸς 3 καὶ τέλος πρὸς 1%, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἐπέτροψεν εἰς τὴν Τράπεζαν νὰ ἐκδώσῃ γραμμάτια 3,200,000,000 ἐπ' ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ὑπεχρεώθη δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρέους, διὰ τῆς μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Τραπεζῆς συμβάσεως, ν' ἀποδίδῃ αὐτῇ κατ' ἔτος 200,000,000 καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην τοσοῦτον εὐλαβῶς ἐξεπλήρωσεν ἡ Κυβέρνησις ὥστε κατὰ Μάρτιον τοῦ 1879 ὁλόκληρον τὸ ὑπέρογκον χρέος τῶν 1470 ἑκατομμυρίων ἦτο ἐξωφλημένον, ἀρθείσης οὕτως αὐτοδικαίως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας καὶ ἐπαναληφθεισῶν εὐθὺς τῶν εἰς μεταλλικὰ νομίσματα πληρωμῶν.

Ἡ Τράπεζα οὐδέποτε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγκαστικῆς ἔκαμεν ὀλοσχερῆ τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκδόσεως τῶν γραμματίων αὐτῆς χρῆσιν, διότι κατ' ἀνώτατον ὄρον, τὸ ποσὸν τῶν ὑπ' αὐτῆς ἐκδοθέντων καὶ κυκλοφορησάντων γραμματίων ἀνῆλθεν εἰς 3,071,912,000.

¹ Ὡς γνωστὸν ἤδη, ἐπετρόπη τῇ Τραπεζῇ νὰ ἐκδίδῃ μέχρι 3 1/2 δισεκατομμυρίων γραμμάτια.

Εἶναι ἄξιον πολλῆς προσοχῆς ὅτι, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναγκαστικῆς, ἡ ἀξία τοῦ γραμματίου σχετικῶς πρὸς τὸν χρυσὸν εὐδόλως ὑπετιμήθη, σταθερῶς διατηρηθεῖσα εἰς τὸ ἄρτιον· μίαν μόνην φοράν τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1871, ὑπετιμήθη κατὰ $\frac{1}{100}$ μόνον!

Εἶναι ἀναντιρρήτον ὅτι, καὶ παρὰ τὸ σταθερῶς παρυσιασθὲν φαινόμενον τῆς ὑποτιμήσεως τοῦ γραμματίου ἐν ὧρα ἀναγκαστικῆς ὅπουδῆποτε, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πλουσιωτάτας χώρας, ἐκηρύχθη αὕτη, εἶναι ἀναντιρρήτον λέγομεν ὅτι ἡ ἀντοχή αὕτη, τοῦ Γαλλικοῦ γραμματίου ὀφείλεται πρὸ παντός εἰς τὸν ἀποκαλυφθέντα εἰς τὸν κόσμον τέως ἄγνωστον ἄπειρον πλοῦτον τῆς χώρας. Εἰδικώτερον βεβαίως ἐπέδρασαν καὶ ἄλλοι λόγοι, οὓς ἰδοὺ πῶς ἐξιστορεῖ ὁ Leroy-Beaulieu: α') διότι ἡ ἀναγκαστικὴ θεωρήθη ὡς ὅπως παρεδική, πάντων ἐχόντων τὴν πεποίθησιν ὅτι βραχεῖαν θὰ εἶχε διάρκειαν· τὴν πεποίθησιν δὲ ταύτην ἐνέπνεεν ἡ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ληφθεῖσα πρόνοια πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς διὰ τῆς ἐτησίας τῶν 200 ἑκατομμυρίων καταβολῆς· β') διότι ἡ κυκλοφορία ἐκ 3 περίπου δισεκατομμυρίων φράγκων δὲν ἦτο δυσανάλογος πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας· γ') διότι ἐκτός ἐνός δισεκατομμυρίου φράγκων εἰς χρυσόν, τὸ ὁποῖον ἐξήχθη ἐκ τῆς χώρας, τὸ ὑπόλοιπον τῆς πολεμικῆς ἀποζημιώσεως ἐξωφλήθη διὰ τῶν συναλλαγματικῶν, αἵτινες περιήλθον εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Γάλλων ἐκ τῆς πωλήσεως διεθνῶν ἀξιών, ἐξ εἰσπράξεως τοκομεριδίων, ἐκ τοῦ εἰσαγομένου ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ τῶν ξένων χρήματος, ἐκ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν πιστώσεων τῶν Γάλλων ἐμπόρων ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ τέλος ἐπὶ τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ εἰς τὰ δύο μεγάλα δάνεια τῆς Γαλλίας καὶ εἰς πάντα ταῦτα, προστεπιλέγει ὁ Γάλλος συγγραφεύς, διότι δεόν νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν τὸ μέγα γόητρον, εὐ ἀπολαύει ἡ Τραπεζα τῆς Γαλλίας ἕνεκα τῆς ὑπερτάτης τῶν Διοικητῶν αὐτῆς φρονήσεως.

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΑΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑΙ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Διὰ τοῦ νόμου ἀπὸ 4 Ἀπριλίου 1848 «περὶ ἐξαργυρώσεως τῶν Τραπεζικῶν γραμματίων» ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἀπηλλάγη τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων αὐτῆς ἐπὶ πέντε μῆνας ἀπὸ

τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους : α') Τὰ γραμματῖα τῆς Τραπεζῆς νὰ ὄσι δεκτὰ εἰς τὰ Δημόσια Ταμεία μὲ ὑπερτιμήσιν 2 % ὑπὲρ τοῦ παρουσιάζοντος αὐτὰ, τὴν ζημίαν δὲ ταύτην ὄφειλε νὰ ὑποστῇ ἡ Τράπεζα, ἀποδίδουσα τὰ τῆς ὑπερτιμήσεως ποσὰ εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ β') ἡ Τράπεζα ὑπεχρεῖτο νὰ πληρῶνῃ τόκον 10 % εἰς τὸν κάτοχον τῶν γραμματίων αὐτῆς κατὰ τὴν λήξιν τῆς πενταμῆνου προθεσμίας.

Διὰ τοῦ ἐτέρου νόμου τῆς 9 Αὐγούστου 1848 παρετάθη ἡ πεντάμηνος προθεσμία μέχρι τῆς 4 Ἀπριλίου 1849 καὶ ἔπαυσεν ὁ ὅρος τῆς ὑπερτιμήσεως τῶν 2 % καὶ ὁ τόκος τῶν 10 % ὑπεχρεώθη ὁμως ἡ Τράπεζα νὰ δέχεται τὰ γραμματῖα αὐτῆς εἰς παρακαταθήκην ἐπὶ τόκῳ 8 %, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναβολῆς τῆς ἐξαργυρώσεως αὐτῶν. Τὴν 16 Δεκεμβρίου 1848, δηλαδὴ ἀκριβῶς μετὰ μῆνας 4 καὶ ἡμέρας 7 ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς 9 Αὐγούστου 1848, ἡ Τράπεζα εὐρέθη εἰς τὴν εὐάρεστον θέσιν νὰ προκηρύξῃ τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων αὐτῆς καὶ οὕτως, ἀρθείσης τῆς ἀναστολῆς κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἡ πρώτη αὕτη ἀναγκαστικὴ ἐν Ἑλλάδι διήρκασε μόνον μῆνας 8 καὶ ἡμέρας 12.

ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΙΟΝΙΚΗ

Διὰ τῆς συμβάσεως τῆς 30 Δεκεμβρίου 1868 μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καὶ Ἰονικῆς, ἐπετράπη εἰς ἀμφοτέρας ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν γραμματίων αὐτῶν. Ἡ μὲν Ἐθνικὴ ἐδάνεισεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν 14,000,000 παλαιὰς δραχμᾶς, ἧτοι 4 μὲν εἰς μεταλλικὰ νομίσματα ἐπὶ τόκῳ 6 %, πληρωτέῳ καθ' ἑξαμηνίαν εἰς μέταλλον καὶ 10 εἰς γραμματῖα, ἐπὶ προμηθείᾳ 1 1)2 % κατ' ἔτος, ἀποδιδομένη καθ' ἑξαμηνίαν εἰς τραπεζικὰ γραμματῖα. Ἡ δὲ Ἰονικὴ ἐδάνεισεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν 7,000,000 παλαιὰς δραχμᾶς, ὧν τὰ 2 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ τὰ 5 εἰς τραπεζικὰ γραμματῖα αὐτῆς ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς τῆς Ἐθνικῆς ὅρους. Τὸ κυρῶσαν τὴν σύμβασιν ταύτην Β. Δ. φέρει τὴν αὐτὴν τῆς 30 Δεκεμβρίου 1868 χρονολογίαν καὶ ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 65 φύλλον τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως».

Ἄλλὰ διὰ μεταγενεστέρου Διατάγματος, τῆς 8 Ἀπριλίου 1869, τὸ δάνειον τῆς Ἐθνικῆς ἐκ 14,000,000 περιορίσθη εἰς 8, ὧν 2 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ 6 εἰς γραμματῖα, τὰ δὲ τῆς Ἰονικῆς ἐξ 7 ἑκατομμυρίων περιορίσθη ἐπίσης εἰς 4, ὧν 1 εἰς μέταλλον καὶ 3 εἰς γραμματῖα,

καὶ ὠρίσθη ἀνώτατος ὄρος ἀναγκαστικῶν γραμματίων διὰ μὲν τὴν Ἐθνικὴν 30,000,000 ἀντὶ τῶν 36 ἐν ἀρχῇ ἐπιτραπέντων, διὰ δὲ τὴν Ἴονικὴν 9,000,000 ἀντὶ τῶν 12.

Τὴν 4 Μαρτίου 1870 ἐκηρύχθη ἡ ἐπανάληψις τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καὶ Ἴονικῆς, ὥστε καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἐν Ἑλλάδι ἀναγκαστικὴ, ἀρξαμένη τὴν 1 Ἰανουαρίου 1869, διήρκεσεν ἐν ἔτος, δύο μῆνας καὶ τρεῖς ἡμέρας.

Διὰ τῆς ἀπὸ 19 Ἰουνίου 1877 συμβάσεως μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καὶ Ἴονικῆς, ἡ μὲν Ἐθνικὴ ἐδάνεισεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν 14,000,000 παλαιᾶς δραχμᾶς, ὧν 7 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα, ὑπολογισθέντος τοῦ φράγκου πρὸς λεπτὰ 112, καὶ 7 εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια, ἡ δὲ Ἴονικὴ ἐδάνεισεν ἐπίσης εἰς τὴν Κυβέρνησιν 6,000,000 παλαιᾶς δραχμᾶς, ὧν 3 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα, ὑπολογισθέντος τοῦ φράγκου πρὸς λεπτὰ 112 καὶ 3 εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια. Τὸ δάνειον τοῦτο ἐγένετο ἐπ' ἀνοικτῷ λογαριασμῷ ἐπὶ τόκῳ 2^ο/_ο, πληρωτέῳ καθ' ἑξαμηνίαν, τὴν 30 Ἰουνίου καὶ 31 Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ἀνεστάλη δὲ ἀπὸ τῆς ἐπιεύσεως τῆς συμβάσεως ἤτοι ἀπὸ τῆς 20 Ἰουνίου 1877 καὶ μέχρι τῆς ἐσπέρας τῆς 30ῆς ἰδίου (B. Δ. 19 Ἰουνίου 1877) ἡ ἐξαργύρωσις τῶν γραμματίων ἀμφοτέρων τῶν Τραπεζῶν καὶ ἐθεσπίσθη ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία αὐτῶν, τῶν μὲν τῆς Ἴονικῆς μόνον ἐν Ἑπτανήσῳ, τῶν δὲ τῆς Ἐθνικῆς καθ' ὅλον τὸ λοιπὸν Βασίλειον.

Κατὰ τὴν αὐτὴν τῆς 19 Ἰουνίου 1877 σύμβασιν ὠρίσθη, ἵνα ἡ μὲν Ἐθνικὴ ἔχη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναστολῆς τῆς ἐξαργυρώσεως γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν ποσοῦ οὐχὶ ἀνωτέρου τῶν 49 ἑκατομμυρίων παλαιῶν δραχμῶν, ἡ δὲ Ἴονικὴ 12 ἑκατομμυρίων, δημοσιεύωσι δ' ἀμφοτέραι αἱ Τράπεζαι τὸν ἰσολογισμόν αὐτῶν διὰ τῶν ἐφημερίδων. Εἰς τὰς Τραπεζὰς ἐπετράπη προσέτι ἡ ἐκδόσις εἰς κυκλοφορίαν γραμματίων δεκαδραχμῶν, εἰς μὲν τὴν Ἐθνικὴν μέχρις 6,000,000, εἰς δὲ τὴν Ἴονικὴν μέχρις 2,000,000. Ἡ διάρκεια τῆς ἀναστολῆς τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων ὠρίσθη μέχρι τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὁλοσχεροῦς ἀποδόσεως εἰς τὰς Τραπεζὰς τῶν γενομένων αὐτῇ δανείων, ἤτοι τῶν 10 ἑκατομμυρίων εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ τῶν 10 ἑκατομμυρίων εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια. Ἐπετράπη συνάμα εἰς τὰς Τραπεζὰς (ἀρθρ. 7), νὰ συνολογήσωσι διὰ λογαριασμόν τοῦ Δημοσίου δάνειον ποσοῦ ἴσου τῆς ἐκ τῆς συμβάσεως προκυψάσης ὀφειλῆς αὐτοῦ ἤτοι 20,000,000 καὶ τὸ πρᾶϊόν τοῦ δανείου τούτου νὰ διατεθῇ ἀποκλειστικῶς πρὸς ἐξόφλησιν τῆς ὀφειλῆς τῆς Κυβερνήσεως, ἐλήφθη δη-

λαδή πρόνοια, κατ' αὐτὴν τὴν στιγμὴν τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς ἀναγκαστικῆς, πρὸς ἄρσιν ταχίστην αὐτῆς.

Ἡ ἀνωτέρω σύμβασις ἐκυρώθη διὰ τοῦ νόμου ΧΛΗ' τῆς 29 Ἰουνίου 1877, τὸ δὲ τῆς 14 Ἰουνίου 1877 Διάταγμα ἐκυρώθη διὰ τοῦ νόμου ΧΛΒ' τῆς αὐτῆς ἡμέρας καὶ οὕτως ἀπὸ τῆς 20 Ἰουνίου 1879 ἐγκυβεστάθη καθ' ἅπαν τὸ Κράτος ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν γραμματίων τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς καὶ Ἰονικῆς, ἀντὶ δανείου πρὸς τὴν Κυβέρνησιν 20,000,000 δραχμῶν, τῶν 10 εἰς μέταλλον καὶ τῶν 10 εἰς γραμμάτια ἐπὶ τόκῳ 2 %.

Δι' ἐτέρας ὅμως συμβάσεως ἀπὸ 7 Νοεμβρίου 1877 μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, κυρωθείσης διὰ τοῦ νόμου ΧΜΘ' τῆς 21 Νοεμβρίου 1877, μειτερυθμίσθη ἡ ἀνωτέρω τῆς 19 Ἰουνίου σύμβασις, ὡς πρὸς τὴν Ἐθνικὴν ὡς ἑξῆς :

Τὸ ἐκ δραχ. 14,000,000 δάνειον ἀνεβιβάσθη εἰς 21,000,000, πληρωτέα εἰς γραμμάτια τῆς Τραπεζῆς ἐπὶ τόκῳ 1 % ἀπὸ 1 Νοεμβρίου ἐπὶ τῶν ληφθεισῶν ἤδη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ποσοτήτων καὶ ἐπὶ τῶν ὑπολοίπων ἀπὸ τῆς καταβολῆς· διετηρήθη ὅμως εἰς τὴν Κυβέρνησιν (ἄρθρ. 3) τὸ χορηγηθὲν διὰ τῆς ἀρχικῆς συμβάσεως δικαίωμα, νὰ λάβῃ τὰ 7,000,000 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα ἐπὶ τόκῳ 2 %· Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὠρίσθη ἵνα τὸ ἐκ 12,500,000 διαρκές μεταλλικὸν ἐναποταμίευμα τῆς Τραπεζῆς ἐλαττώται κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ χορηγούμενον τῇ Κυβερνήσει μέταλλον, ὡς ἐπίσης ἐλαττώται κατὰ ποσὸν ἴσον καὶ τὸ κατ' ἀνώτατον ὄρον ποσὸν τῶν 66,000,000 τῶν ἐπ' ἀναγκαστικῇ κυκλοφορούντων γραμματίων (ἄρθρ. 1).

Πρὸς ἄρσιν τῆς τρίτης ταύτης ἀναγκαστικῆς ἐγένοντο δύο ἀπόπειραι, μὴ τελεσφορήσασαι ὅμως. Πρῶτον, διὰ τοῦ νόμου ΨΟΒ' τῆς 3ης Ἰανουαρίου 1879 ἐπετράπη εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ συνομολογήσῃ δάνειον δρ. 60,000,000 πρὸς θεραπείαν μὲν καὶ ἄλλων ἀναγκῶν τοῦ κράτους, ἀλλὰ πρὸ πάντων πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας (ἄρθρον 12). Καὶ πράγματι διὰ τῆς ἀπὸ 2/14 Ἀπριλίου 1879 συμβάσεως, μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Comptoir d'Escompte καὶ τῶν κ.κ. Κορωνιοῦ καὶ Συγγροῦ, οἱ κύριοι οὗτοι ἀνέλαβον τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἐκ δρ. 60,000,000 δανείου τούτου, κρατήσαντες δι' ἑαυτοὺς ferme 40,000 μετοχὰς ἧτοι 20,000,000 καὶ ἐκδόντες εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν ὅλον τὸ δάνειον· ἐκαλύφθησαν ὅμως μόνον 96,000 ὁμολογίαι, διότι αἱ λοιπαὶ 24,000 δὲν ἐξετέθησαν εἰς δημοσίαν πώλησιν. Δεύτερον, διὰ τοῦ νόμου ΩΙΓ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 ἐπε-

τρέπη εις τὴν Κυβέρνησιν ἢ συνομολόγησις δανείου ἐκ φρ. 210,000,000 πρὸς ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ἰονικῆς, ὠρίσθη δὲ καὶ ἡ χρονολογία τῆς ἄρσεως, ἡ 1 Ἰανουαρίου 1881 (ἄρθρ. 4). Κατὰ συνέπειαν τοῦ νόμου τούτου συνήρθη μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἡ ἀπὸ 8 Μαΐου 1880 σύμβασις περὶ ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς, ἥτις ὁμῶς ἠκυρώθη διὰ νεωτέρας συμβάσεως ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου 1880.

Ἡ σύμβασις αὕτη, κυρωθεῖσα διὰ τοῦ νόμου ΩΕΖ' τῆς 2 Δεκεμβρίου 1880, φέρει ὅτι ἐπὶ τοῦ ὀφειλομένου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ποσοῦ ἐπ' ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας εἰς δρ. 22,542,658 ἀνερχομένου θέλει λογίζεσθαι τόκος 1 % ὅτι ἡ Τράπεζα δανεῖζει ἔτι εἰς τὴν Κυβέρνησιν 25,000,000 παλαιᾶς δραχμᾶς εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ 21,000,000 εἰς γραμμάτια ἐπ' ἀνοικτῶ λογαριασμῶ καὶ ἐπὶ τόκῳ 1 %. Ὅτι συνεπῶς διατηρεῖται ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων, ἡ διὰ τῆς ἀπὸ 19 Ἰουνίου 1877 συμβάσεως συνομολογηθεῖσα, μέχρι τῆς ὀλοσχεροῦς ἀποδόσεως ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τῶν εἰς τὴν Τράπεζαν ὀφειλομένων, ὅτι δὲ τὸ ποσὸν τὸ εἰς ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν γραμματίων διὰ λογαριασμῶν τῆς Τραπεζῆς ὡς καὶ τῶν παρ' αὐτῇ καταθέσεων δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ τριπλάσιον τοῦ μεταλλικοῦ ἐναποταμιεύματος, συνυπολογιζομένων εἰς τὸ μεταλλικὸν τοῦτο ἐναποταμίευμα καὶ τῶν δανεισθέντων κατὰ τὴν νεωτέραν ταύτην σύμβασιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν 25,000,000 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα. Ὑπεχρεώθη πρὸς τούτοις ἡ Τράπεζα νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν κατὰ τὴν 1 Αὐγούστου 1881 ἢ καὶ βραδύτερον, κατὰ βούλησιν τῆς Κυβερνήσεως, νέον δάνειον ἐκ 10,000,000 παλαιῶν δραχμῶν εἰς μέταλλον ἐπὶ τόκῳ 1 % ἢ τὴν ἐγγύησιν αὐτῆς ἐπὶ προμηθείᾳ $\frac{1}{2}$ %. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, α') ἐξησφαλίσθη ὑπὲρ τῆς Τραπεζῆς τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας γραμματίων καὶ ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις· β') ἡ παράτασις τοῦ προνομίου αὐτῆς ἐπὶ νέαν εἰκοσαετίαν ἀρχομένην ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου 1882· γ') ἀνερρυθμίσθη τὸ Καταστατικὸν τῆς Τραπεζῆς ὡς πρὸς τὰς περὶ ἐκτελέσεως προνομιαίας διατάξεις· δ') ὑπεχρεώθη ἡ Τράπεζα εἰς τὴν ἀνευ προμηθείας μεταβίβασιν τῶν χρημάτων τοῦ δημοσίου, καὶ εἰς τὴν σύστασιν νέων Ὑποκαταστημάτων, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ποσοστοῦ ἐπὶ τῶν κερδῶν τῶν προκυπτόντων ἐκ τῆς κυκλοφορίας αὐτῆς, καὶ ε') ἐπετρέπη εἰς τὴν Τράπεζαν νὰ ἐκδίδῃ καὶ κυκλοφορῇ τραπεζικὰ γραμμάτια τῶν 10 νέων δραχμῶν, ὧν τὸ ποσὸν δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπερβῇ τὰ 12 ἑκατομμύρια.

Δι' ἄλλης ὁμως συμβάσεως, τῆς ἀπὸ 26 Ὀκτωβρίου 1880, κατηργήθη τὸ χρηρηγηθὲν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν προνόμιον τῆς ἐκδόσεως καὶ κυκλοφορίας γραμματίων καὶ ἐν ταῖς νέαις ἐπικρίαις καὶ ἐκκονίσθη σφαιρότερον ἢ ὑποχρέωσις αὐτῆς περὶ ἀποδόσεως ποσοστοῦ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἐκ τῶν κερδῶν τῶν προκυπτόντων ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῶν γραμματίων, ὁρισθέντος ὅτι ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1892 ἡ Τράπεζα ὑποχρεοῦται ν' ἀποδίδῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν 25 % καθ' ἑξαμηνίαν ἐκ τῶν περὶ ὧν πρόκειται κερδῶν. Τὸ δικαίωμα αὐτῆς τοῦτο ἀπέβαλεν ἡ κυβέρνησις διὰ τῆς ἀπὸ 11 Μαΐου 1892 συμβάσεως, δι' ἧς συνωμολογήθη δάνειον ἐκ φρ. 16,500,000 μετὰ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἡπειροθεσσαλίας.

Ἡ τρίτη αὕτη ἀναγκαστικὴ ἤρθη τὴν 1 Ἰανουαρίου 1885. Ἡ Κυβέρνησις διὰ τῆς ἀπὸ 4 Νοεμβρίου 1883 συμβάσεως, κυρωθείσης διὰ τοῦ νόμου ΔΡΚΗ' τῆς 4 Ἰανουαρίου 1884 μετὰ τῶν Τραπεζῶν Ἡπειροθεσσαλίας, Κωνσταντινουπόλεως (ἀριθμούσης ταύτης ἐν τῇ περὶ αὐτὴν σχηματισθεῖσῃ ὁμάδι κεφαλαιούχων καὶ πιστωτικῶν Καταστήματα Comptoir d'Escompte, Société Générale, Banque Générale d'Egypte, Banque de Paris et des Pays Bas), τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, τῆς Γενικῆς Πιστωτικῆς Τραπεζῆς καὶ τῆς Τραπεζῆς τῆς Βιομηχανικῆς Πίστεως τῆς Ἑλλάδος, συνωμολόγησε δάνειον ἐκ φρ. 170,000,000 (περιορισθὲν εἴτα εἰς 100 ἑκατομμ.), ἵνα «τὸ προῖδον αὐτοῦ χρησιμεύσῃ ἀποκλειστικῶς εἰς ἐξόφλησιν τῶν πρὸς »τὴν Ἐθνικὴν καὶ Ἰονικὴν ὀφειλομένων δυνάμει τῶν νόμων ΧΩΑ', »ΩΞΖ' ἀπὸ 29 Ἰουνίου 1871 καὶ 8 Ὀκτωβρίου 1880 δραχμῶν παλαιῶν 80,542,658, ὅπως ἀρθῇ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία τῶν »γραμματίων αὐτῶν.»

Τοῦ δανείου τούτου πραγματοποιηθέντος, ἠδυνήθη ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐξοφλήσῃ τὰ πρὸς τὰς εἰρημένας Τραπεζὰς ὀφειλόμενα καὶ συνεπῶς διὰ τοῦ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1884 Β. Διατάγματος, δημοσιευθέντος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 505 τῆς αὐτῆς ἡμέρας φύλλον τῆς «Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως», ἐθεσπίσθη ὅτι: «ἀποδοθέντων ὀλοσχερῶς εἰς τὴν Ἐθνικὴν καὶ τὴν Ἰονικὴν τῶν ληφθέντων δανείων, αἴρεται ἡ ἀναστολὴ »τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων αὐτῶν» καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τῆς πρωίας τῆς 1 Ἰανουαρίου 1885 ἐπανελήφθη ἡ ἐξαργύρωσις τῶν γραμματίων τῶν μνησθεισῶν Τραπεζῶν καὶ αἱ εἰς τὸ νόμιμον μεταλλικὸν νόμισμα τοῦ Κράτους πληρωμαί. Ἡ τρίτη αὕτη ἀναγκαστικὴ διήρκεσεν 7 ἔτη, 6 μῆνας καὶ 11 ἡμέρας. Ἐπέπρωτο ὅμως νὰ μὴ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ ἢ χαροποιὸς μεταβολή.

ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΕΘΝΙΚΗ, ΙΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΗΠΕΙΡΟΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Διὰ τῆς ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου 1885 συμβάσεως μετὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, αὕτη ὑπεχρεώθη νὰ χορηγήσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν δάνειον 24,000,000 δραχμῶν, ὧν 12 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ 12 εἰς τραπεζικὰ αὐτῆς γραμμάτια, ἐπ' ἀνοικτῷ λογαριασμῷ καὶ ἐπὶ ἐτησίῳ τόκῳ 1 % κανονιζομένῳ καθ' ἑξαμηνίαν. Διὰ τῆς ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1885 ἐτέρας συμβάσεως μετὰ τῆς Ἴονικῆς, αὕτη ὑπεχρεώθη νὰ δανείσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν 4 ἐκτομ. δραχμῶν, ὧν 2 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ 2 εἰς τραπεζικὰ αὐτῆς γραμμάτια, ἐπὶ τόκῳ ἐτησίῳ 1 % κανονιζομένῳ ὡσαύτως καθ' ἑξαμηνίαν. Καὶ τέλος διὰ τῆς ἀπὸ 23 Σεπτεμβρίου 1885 συμβάσεως μετὰ τῆς Προνομιοῦχου Τραπεζῆς Ἡπειροθεσσαλικῆς, αὕτη ὑπεχρεώθη νὰ δανείσῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν 1,800,000 δραχμῶν, ὧν αἱ 800,000 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ τὸ 1,000,000 εἰς τραπεζικὰ αὐτῆς γραμμάτια, ἐπ' ἀνοικτῷ λογαριασμῷ καὶ ἐτησίῳ τόκῳ 1 % κανονιζομένῳ καθ' ἑξαμηνίαν.

Οὕτω, διὰ τῶν συμβάσεων τούτων ἡ Κυβέρνησις ἐδανείσθη ἐν ὅλῳ δρ. 29,800,000, ὧν τὰ 14,800,000 εἰς μεταλλικὰ νομίσματα καὶ τὰ 15,000,000 εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια. Τῶν δανείων τούτων ἀντάλλαγμα ἡ Κυβέρνησις παρέχει εἰς τὰς Τραπεζὰς, τὰς χορηγησάσας αὐτά, τὸ δικαίωμα τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας ἀνά τὸ Κράτος τῶν γραμματίων αὐτῶν, προὐκάλεσε δὲ τὰ ἀπὸ 20, 21 καὶ 23 Σεπτεμβρίου 1885 Β. Διατάγματα, κυρωθέντα διὰ τῶν νόμων ΑΣΟΓ', ΑΣΟΔ' καὶ ΑΣΟΗ' τῆς 4 Νοεμβρίου 1885, δι' ὧν ἐκυρώθησαν σύνταγμα καὶ αἱ μνησθεῖσαι συμβάσεις, δυνάμει τῶν ὁποίων ἀπὸ τῆς ἡρωίας τῆς 20ῆς τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου 1885 ἀναστέλλεται ἡ ἐξαργύρωσις τῶν τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς, Ἴονικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλικῆς, τὰ ὁποῖα θέλουσι κυκλοφορεῖ ὑποχρεωτικῶς ὡς νόμιμον νόμισμα ἐπὶ τῇ ὀνομαστικῇ ἀξίᾳ αὐτῶν ἐντὸς τοῦ Κράτους, ἐπονημένως ὡς τοιαῦτα θέλουσι δίδοσθαι καὶ λαμβάνεσθαι εἰς πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς παρὰ τοῦ Δημοσίου Ταμείου πραγματοποιούμενας πληρωμαὶς καὶ εἰσπράξεις, καθὼς ἐπίσης καὶ μεταξὺ ἰδιωτῶν, Τραπεζῶν, Ἑταιρειῶν καὶ σωματείων πάσης φύσεως καὶ οἷον δῆποτε τίτλῳ μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν ἄλλης συμφωνίας προὑπαρχούσης».

Διὰ τῶν περὶ ὧν πρόκειται συμβάσεων ὠρίσθη κυρίως ὅτι ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐξαργύρωσεως θέλει διαρκέσει μέχρι τῆς ὀλοσχεροῦς ἀποδόσεως τῶν δανεισθέντων τῇ Κυβερνήσει ποσῶν ὑπ' ἐκάστης τῶν Τραπεζῶν, αἵτινες ἐξ ἄλλου ὑπεχρεώθησαν νὰ μὴ ἔχωσιν εἰς κυκλοφορίαν τραπεζικὰ

γραμμάτια ἢ μὲν Ἐθνικὴ πλεον τῶν 84,000,000, ὧν τὰ 24 διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὰ 60 δι' ἴδιον λογαριασμὸν, ἢ δὲ Ἴονικὴ πλεον τῶν 12,000,000, ὧν τὰ 8 δι' ἴδιον λογαριασμὸν καὶ τὰ 4 διὰ λῆσιν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἡ τῆς Ἡπειροθεσσαλίας εἰς ποσὸν ἀνώτερον τοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Καταστατικοῦ αὐτῆς ἐπιτετραμμένου, κατὰ τὰς ἀναλογίας τοῦ μεταλλικοῦ αὐτῆς ἀποταμιεύματος, πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων». Ἐπετράπη δὲ εἰς μὲν τὴν Ἐθνικὴν ἢ ἐκδόσις γραμματίων δεκαδράχμων ποσοῦ οὐχὶ ἀνωτέρου τῶν 12,000,000 δρ., περιλαμβανομένων ὁμῶς εἰς τὸ ὅλικόν τῆς ἐκδόσεως ποσὸν τῶν 84,000,000 καὶ περιοριζομένων, μετὰ τὴν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς, εἰς 4,000,000, εἰς δὲ τὴν Ἴονικὴν δρ. 20,000,000 περιλαμβανομένων εἰς τὸ ὅλικόν τῆς ἐκδόσεως ποσὸν τῶν 12,000,000, περιοριζομένων μετὰ τὴν ἄρσιν εἰς 1,500,000. Πρὸς τούτοις ἐπετράπη νὰ κόπωνται τὰ δεκαδράχμα ταῦτα γραμμάτια εἰς δύο κατὰ πλάτος μέρη, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπετράπη καὶ εἰς τὴν Τράπεζαν Ἡπειροθεσσαλίας διὰ τὰ ἴδια αὐτῆς δεκαδράχμα γραμμάτια. Τελευταῖον ὠρίσθη γενικῶς καὶ διὰ τὰς 3 Τραπέζας ὅτι ἡ ἀναβολὴ τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων αὐτῶν δὲν θέλει παύσει μονομερῶς διὰ μίαν ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διὰ τὰς τρεῖς Τραπέζας, αἵτινες ὑπεχρεώθησαν νὰ δημοσιεύωσι διὰ τῶν ἐφημερίδων κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου μηνὸς τοὺς ἰσολογισμοὺς τῆς καταστάσεως αὐτῶν.

Διὰ νεωτέρας συμβάσεως μεταξὺ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐθνικῆς ἀπὸ 11 Νοεμβρίου 1885, αὕτη ἐδάνεισε πρὸς εἰς τὴν Κυβέρνησιν 2 ἑκατομμ. εἰς μεταλλικόν καὶ 10 ἑκατομμ. εἰς τραπεζικὰ ἐπ' ἀναγκαστικῆ κυκλοφορίᾳ, κατὰ τοὺς ὅρους τῆς ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου συμβάσεως. Ἡ σύμβασις αὕτη ἐκυρώθη διὰ τοῦ νόμου ΑΤΘ' τῆς 30 Νοεμβρίου 1885.

Διὰ μεταγενεστέρως συμβάσεως ἀπὸ 10 Δεκεμβρίου 1885, μεταξὺ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἴονικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλίας α') μετερρυθμίσθησαν αἱ τοῦ Σεπτεμβρίου συμβάσεις, ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων ἐκάστης τῶν Τραπεζῶν, ὀρισθέντος ὅτι ἡ μὲν Ἐθνικὴ διαρκούσης τῆς ἀναγκαστικῆς δύναται νὰ κυκλοφορῇ κατ' ἀνώτατον ὅρον ποσὸν γραμματίων 82 ἑκατομμυρίων, κατὰ τοὺς ὅρους τῶν ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου καὶ 11 Νοεμβρίου 1885 συμβάσεων, δηλ. 60 ἑκατομμύρια δι' ἴδιον λογαριασμὸν καὶ τὰ λοιπὰ διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως, ἢ Ἴονικὴ 9 ἑκατομμυρίων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ δανεισθέντος εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τῆς ἀπὸ 20 Νοεμβρίου συμβάσεως, δηλ. 5 μὲν ἑκα-

τομμύρια δι' ἴδιον λογαριασμόν καὶ 4 διὰ λογαριασμόν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἡ Τράπεζα Ἡπειροθεσσαλίας Δραχ. 6,000,000, συμπεριλαμβανόμενου καὶ τοῦ δανεισθέντος εἰς τὴν Κυβέρνησιν ποσοῦ διὰ τῆς ἀπὸ 23 Σεπτεμβρίου συμβάσεως, δηλ. 4,200,000 εἰς ἴδιον λῆσμον καὶ 1,800,000 διὰ λῆσμον τῆς Κυβερνήσεως. Ἐπετράπη ὁμως εἰς τὴν Ἐθνικὴν ν' αὐξήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι τὸ ποσὸν τῶν ἐπ' ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ γραμματίων αὐτῆς, κατὰ ποσὸν ἴσον πρὸς τὰ τυχόν χορηγηθησόμενα εἰς τὴν Κυβέρνησιν νέα δάνεια, τὸ ποσὸν τῶν ὁποίων καθωρίσθη διὰ τοῦ νόμου ΑΤΜΒ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1885, τοῦ κυρώσαντος τὴν σύμβασιν, μέχρις ἀνωτάτου ὅρου δρ. 20,000,000 εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ δραχμῶν 5,000,000 εἰς μέταλλον. Ἀπηγορεύθη τέλος ἡ αὐξήσις τοῦ ἀνωτάτου ὅρου ἐπ' ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλίας ἐπὶ εἰρηδῆποτε λόγῳ, καὶ ε') ὑπεχρεώθησαν αἱ τρεῖς Τράπεζαι νὰ χορηγήσωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν μέχρι τῆς 1ης Ἰουλίου 1886 δάνειον μὴ συμπεριλαμβανόμενον εἰς τὰ ἐπ' ἀναγκαστικῇ κυκλοφορίᾳ τοιαῦτα ἐκ δρ. 18,000,000 ἐπὶ τόκῳ 2 % εἰς γραμματίᾳ ὑποχρεωτικῶς δεκτὰ καθ' ὅλον τὸ Κράτος ὡς νόμιμον νόμισμα τῶν δρ. 2 καὶ δρ. 1, ἡ μὲν Ἐθνικὴ δρ. 11 ἑκατομμύρια, ἡ δὲ Ἴονικὴ δρ. 3,500,000 καὶ ἡ Τράπεζα Ἡπειροθεσσαλικῆς δρ. 3,500,000, ὁρισθέντος ὅτι τὰ 12 ἑκατομμύρια θὰ ὦσι τῶν δρ. 2 καὶ τὰ 6,000,000 τῆς 1 δρ., τηρουμένης ὡς πρὸς τὰς Τράπεζας τῆς ἀναλογίας τῶν ποσῶν, δι' ἃ ἕκαστη ὑπεχρεώθη καὶ τὴν ἀναλογίαν ταύτην ἐκανόνισεν ὡς ἐξῆς τὸ ἀπὸ 21 Ἰανουαρίου 1887

Β. Διάταγμα.

Ἐθνικὴ	Δίδραχμα	3,666,667	Μονόδραχμα	3,666,666
Ἴονικὴ	»	1,666,667	»	1,666,666
Ἡπειροθεσ.	»	1,666,667	»	1,666,666

Τὸ δάνειον τοῦτο ὠρίσθη ν' ἀποσβεσθῇ κατὰ δόσεις, ἀρχομένης ἀπὸ τοῦ 1886 καὶ ληγούσας τῷ 1905, ὅτε τελείως ἀποσβέννυται. Αἱ Τράπεζαι ὑποχρεοῦνται νὰ ἐξαοκνίζωσιν, ἐπὶ παρουσίᾳ ἀντιπροσώπων τῆς Κυβερνήσεως, ποσὸν τῶν τοιαύτων γραμματίων ἴσον πρὸς τὰ εἰσαγόμενα εἰς τὸ Ταμεῖον αὐτῆς χρήματα τοῦ Δημοσίου ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ εἴνου φόρου, τοῦ ῥητῶς διὰ τὴν ἀπόσβεσιν τοῦ δανείου τούτου ἀφορισθέντος. Τὸ ποσὸν τῶν δρ. 10,000,000 τοῦ δανείου τούτου δὲν συμπεριελήφθη εἰς τὸν κατὰ τ' ἀνωτέρω ὁρισθέντα ἀνώτατον ὅρον τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τῶν λοιπῶν γραμματίων. Καὶ τέλος ὠρίσθη ὅτι, τὰ γραμμάτια τῶν Τραπεζῶν θέλουσι παύσει ἔχοντα ἀναγκαστι-

κὴν κυκλοφορίαν τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς ἄρσεως τῆς ἐξαργυρώσεως, ἐπερ-
χομένης συγχρόνως καὶ διὰ τὰς τρεῖς Τραπεζάς.

Διὰ νεωτέρου νόμου, τοῦ ΑΤΝΕ' τῆς 4 Ἀπριλίου 1886, ἐπιτρέπη εἰς
τὴν Κυβέρνησιν νὰ δανεισθῇ παρὰ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἔτι 25 ἑκα-
τομμύρια εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἐπ' ἀναγκαστικῆ κυκλοφορίᾳ, ὥστε
τὸ ὅλον ποσόν, τὸ ἐπιτραπὲν νὰ δανεισθῇ εἰς τὴν κυβέρνησιν ἐπ' ἀναγ-
καστικῆ κυκλοφορίᾳ μέχρι τέλους τοῦ 1886, ἀνέρχεται εἰς Δραχ.
104,800,000, ἐν αἷς περιλαμβάνονται καὶ τὰ 14 ἑκατομ. εἰς κερματικά
γραμμάτια, ὧν 16,800,000 εἰς μέταλλον καὶ 88,000,000 εἰς χαρ-
τονόμισμα, ἤτοι παρὰ μὲν τῆς Ἐθνικῆς Δρ. 92 ἑκατομμ., ὧν 14 εἰς
μέταλλον καὶ 78 εἰς γραμμάτια, παρὰ τῆς Ἴονικῆς 7,500,000, ὧν
2 εἰς μέταλλον καὶ 5,500,000 εἰς γραμμάτια καὶ παρὰ τῆς Ἡπειρο-
θεσσαλίας 5,300,000, ὧν 800,000 εἰς μέταλλον καὶ 4,500,000
εἰς γραμμάτια, καὶ ἐπομένως δυνάμει τῶν νόμων τούτων συνήφθησαν
κατὰ περιόδους διάφοροι μετὰ τῆς Ἐθνικῆς συμβάσεως καὶ δὴ αἱ ἀπὸ
11 Νοεμβρίου 1885, 30 Δεκεμβρίου 1885, 18 Φεβρουαρίου 1886,
10 Ἀπριλίου 1886, 22 Ἰουλίου 1886, δυνάμει τῶν ὁποίων ἡ Κυβέρ-
νησις ἔλαβε τὰ ἐπιτραπέντα αὐτῇ ποσά.

Ἐκτοτε οὐδὲν ἠλλοιώθησαν τὰ νενομισμένα ὡς πρὸς τὴν τετάρτην
ταύτην ἀναγκαστικὴν, ἣτις ὅλον ἐν ὑφισταμένην διέπεται ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς
ἀνωτέρω ἐν λεπτομερείᾳ μνημονευθέντων νόμων.

Διὰ τῆς ἀπὸ 20 Μαΐου 1889 συμβάσεως τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν
Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἴονικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλίας, κυρωθείσης διὰ
τοῦ νόμου ΔΥΟΤ' τῆς 28 Μαΐου 1887 μετερρυθμίσθη, ὡς πρὸς τὰ κερ-
ματικά γραμμάτια, ἡ σύμβασις τῆς 10 Δεκεμβρίου 1885 κατὰ τὰ
ἐξῆς: α') Τὸ ποσόν τῶν κερματικῶν γραμματίων τῶν δρ. 2 καὶ τῆς
δρ. 1, τὸ διὰ τῆς εἰρημένης συμβάσεως ὀρισθὲν εἰς δρ. 18,000,000
ἐμειώθη κατὰ 4,000,000. β') ἡ Ἐθνικὴ ὑπεχρεώθη νὰ χορηγήσῃ
δάνειον ἴσου ποσοῦ ἤτοι δρ. 4,000,000 εἰς τὴν Κυβέρνησιν εἰς τρα-
πεζικὰ γραμμάτια ἐπ' ἀναγκαστικῆ κυκλοφορίᾳ καὶ τόκῳ 1 % καθ'
οὗς ὅρους ἐγένοντο καὶ τὰ λοιπὰ ἐπ' ἀναγκαστικῆ κυκλοφορίᾳ δάνεια
πρὸς τὴν Κυβέρνησιν. γ') ὑπεχρεώθη ἡ Τράπεζα ν' ἀποσύρῃ ἐκ τῆς
κυκλοφορίας καὶ ἐξαφανίσῃ ποσόν ἴσον, ἤτοι δρ. 4 ἑκατομμ. δηλ. 2
ἑκατομμ. τῶν δρ. 2 καὶ 2 ἑκατομμ. τῆς 1 δρ., φέρουσα τὸ ποσόν τοῦτο
εἰς χρεωσιν τοῦ ἐπ' ἀναγκαστικῆ κυκλοφορίᾳ δανείου αὐτῆς πρὸς τὴν
Κυβέρνησιν. δ') ὁ τόκος ἐκ 2 % ὁ χορηγηθεὶς καὶ εἰς τὴν Ἴονικὴν
καὶ τὴν Τράπεζαν Ἡπειροθεσσαλίας διὰ τὸ εἰς κερματικά γραμμάτια
δάνειον αὐτῶν, περιορίσθη καὶ διὰ ταύτας εἰς 1 % ε') κατηργήθη ἡ

περί βαθμιαίας ἀποσβέσεως τοῦ δανείου τῶν κερματικῶν γραμματίων συμφωνία τῆς συμβάσεως τῆς 15 Δεκεμβρίου καὶ ἐθεσπίσθη νὰ μείνη τὸ ἐκ δρ. 14 ἑκατομμ. περιορισθὲν δάνειον ἀμείωτον ἐκ κυκλοφορίας, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀναστολῆς τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμματίων, ἥτις δὲν δύναται νὰ παύσῃ πρὶν ἢ ἐξοφληθῇ καὶ τὸ δάνειον τῶν κερματικῶν γραμματίων (ς') κατὰ τ' ἄλλα ἐκηρύχθη ἔγκυρος ἢ ἀπὸ 10 Δεκεμβρίου 1885 σύμβασις.

Τοιοῦτοτρόπως ἐνῶ κατὰ τὴν μνησθεῖσαν τοῦ 1885 σύμβασιν τὰ κερματικά γραμμάτια δὲν ἀπετέλουν μέρος τῆς ἀναγκαστικῆς, διὰ τῆς νεωτέρας τυχῆς συμβάσεως τοῦ 1887 συμπεριελήφθησαν καὶ ταῦτα ἐν αὐτῇ, μειωθέντα μόνον κατὰ 4,000,000.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ

Ἀφηγηθέντες ἐν προηγουμένοις μεθ' ὅλης τῆς λεπτομερείας τὰ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν πρὸς ἡμῖν τῶν τεσσάρων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀναγκαστικῶν κυκλοφοριῶν τῶν γραμματίων τῶν ἡμετέρων Τραπεζῶν, θὰ ἐξετάσωμεν νῦν καὶ τὰ κατὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἀναγκαστικῶν τούτων, κυρίως ἐν ταῖς συνεπείαις αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ μέτρον τῆς ἐπιδράσεως, ἣν ἔσχον ἐπὶ τῆς κοινωνίας καθ' ὅλου καὶ τοῦ Κράτους.

Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης ἀναγκαστικῆς (1848) οὐδὲν ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν. Ἡ ἀναγκαστικὴ αὕτη ὑπῆρξεν ἐπὶ τοσοῦτον βραχύβιος, μόνον 8 μῆνας καὶ 12 ἡμέρας διαρκέσασα, ὥστε, λαμβανόμενων ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ὁμαλωτάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἰκονομικῶν συνθηκῶν τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας, οὐδεμίαν ἠδύνατο καὶ οὐδεμίαν ἔσχεν ἐπὶ τοῦ Τόπου ἐπίδρασιν, παρελθοῦσα ὅλως ἀνωδύνως.

Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα σχεδὸν νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς δευτέρας ἀναγκαστικῆς (1869—1870), διότι καὶ ταύτης ἡ λειτουργία ὑπῆρξε βραχεῖα, ἐν ἔτος, δύο μῆνας καὶ τρεῖς μόνον ἡμέρας διαρκέσασα καὶ αἱ καθ' ὅλου οἰκονομικαὶ τοῦ Τόπου συνθήκαι κατ' ὀλίγον καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἶχον ἀλλοιωθῆ. Ὑπῆρξε λοιπὸν καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἀναγκαστικὴ ἐνώδυνος εἰς τὸν Τόπον. Καὶ τῷ ὄντι, τὴν 30 Δεκεμβρίου 1868, δηλαδὴ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἀναστολῆς τῶν εἰς μεταλλικὰ νομίσματα πληρωμῶν, τὸ ποσὸν τῶν ἐν κυκλοφορίᾳ γραμματίων τῆς Ἑθνικῆς καὶ τῆς Ἴονικῆς Τραπεζῆς ἀνῆρχετο εἰς μόνον 27,358,255 παλαιῶν δραχμῶν.

(ἀκολουθεῖ).

Σ. Π. Σκιαδᾶς.